

je pre mňa vysoká? Tak som kúpil, ale aspoň som ho požiadal, aby mi tú knihu podpísal. A dnes som rád, že mám našho osobnú pamiatku.

Počas svojho plodného života pôsobil na rozličných pracoviskách, často v zahraničí – jednak preto, že rád cestoval, a jednak preto, že mal rád nové výzvy. Nakoniec však predsa len zakotvil doma vo Veľkej Británii na Univerzite vo Wolverhamptone, kde mi tak trochu „zmizol z dohľadu“ – cestovať do britského provinčného mesta je predsa len trochu zložité. Správa o jeho smrti ma veľmi zasiahla. Pravdu povediac, ani som si neuvedomil, koľko mal vlastne rokov. Jeho pohreb bol však tiež „inovatívny“, pretože ceremónia v krematóriu bola prenášaná on-line cez internet. Okrem rozlúčky od príbuzných na nej predniesol krátky prejav aj už spomínaný Michael Rundell, z ktorého si dovoľím citovať:

„Keď bolo Patrickovi udelené čestné členstvo v Euralex, hlavnom združení ľudí lexikografickej komunity, predniesol d'akovnú reč, v ktorej povedal, že vlastne len mal veľké šťastie, keď sa ocital v správnom čase na správnom mieste a chopil sa príležitostí, ktoré sa mu naskytili. Nemyslím si, že to bola falošná skromnosť, ale (tentokrát) sa určite mylil. Šťastie nemalo veľa spoločného s Patrickovými ohromnými úspechmi, ani s hlbokým a trvalým vplyvom jeho práce. Je ťažké spomenúť si na jediný významný pokrok v posledných päťdesiatich rokoch v lexikografii, ktorý by nejakým spôsobom nezahrňal aj Patricka.“¹¹

Podrobný životopis spolu so súpisom Patrickových prác možno nájsť na jeho osobnej webovej stránke.¹² „Súpis“ jeho vkladu do lingvistiky nachádzame a ešte dlho budeme nachádzať na mnohých webových i printových stránkach jazykovedných prác.

Češť jeho pamiatke!

Vladimír Benko
Jazykovedný ústav E. Štúra SAV
Bratislava

VÝNIMOČNÉ DIELO VÝNIMOČNÉHO ČLOVEKA

Moje spomienky na Patricka Hanksa sú spojené so zážitkami z jeho prednášok, s tým, ako dokázal – bez pátosu a až odzbrojujúco úprimne – prezentovať svoje teoretické úvahy na vedeckých konferenciách. Aj svoju slávnú a uznávanú CPA metódu (Complex Pattern Analysis) predstavoval tiež skromne – „len“ ako poctivú a svedomitú prácu lexikografa pri pozorovaní dát. Naposledy sme sa osobne stretli na konferencii v španielskej Malage v roku 2015. Tam sa mi úplnou náhodou pošťastilo Patricka odfotografovať v družnom rozhovore s ďalším koryfejom lexikografie a korpusovej lingvistiky svetového formátu, profesorom Františkom Čermákom.

¹¹ „When Patrick was awarded honorary membership of Euralex, the main association for people in the dictionary community, he made a gracious acceptance speech, saying he had merely been very lucky, had found himself in the right place at the right time and then grasped the opportunities that came his way. I don't think this was false modesty, but (for once) he was quite wrong. Luck didn't have much to do with Patrick's formidable achievements or with the profound and enduring influence of his work. It is hard to think of a single significant development in the last fifty years of dictionary-making, which did not in some way involve Patrick.” (Preklad V. B.)

¹² <https://www.patrickwhanks.com/>

Hlavné spomienky na Patricka sa mi však viažu na viac ako štvrtstoročie trvajúcu spoluprácu na 2. vydaní *Slovníka amerických priezvisk*¹³(2022). Asi zákon schválnosti chcel, že exempláre druhého vydania tohto slovníka mi prišli s veľkým oneskorením práve v tom týždni, keď Patrick zomrel. Niekedy koncom deväťdesiatych rokov ma oslovil Vlado Benko, že Patrick Hanks hľadá niekoho na spoluprácu na slovníku priezvisk v USA a že na Slovensku sa k tomu akosi nikto nemá. Jedinou mojou kvalifikáciou na túto tému vtedy bolo, že som mal dáta z registra obyvateľov na Slovensku, ktoré som spracúval v rámci iného veľkého medzinárodného EÚ-projektu Copernicus – Onomastica v polovici deväťdesiatych rokov. Dodnes som vďačný za tieto náhody, ktoré naozaj neboli v mojom pláne.

Slovník priezvisk je monumentálne dielo, na ktorom má nehnúcu zásluhu práve Patrick Hanks. Bol iniciátorom tohto projektu a hlavným editorom. Po dlhoročnej práci na slovníku pod jeho vedením a v spolupráci s desiatkami spoluautorov z celého sveta vyšiel v roku 2003 trojzväzkový slovník, ktorý obsahoval vyše 70 000 najčastejších priezvisk v USA. Už vtedy sa začalo uvažovať o jeho novom – aktualizovanom, rozšírenom a revidovanom – spracovaní. Na druhom vydaní, ktoré vyšlo takmer po dvadsiatich rokoch už v piatich zväzkoch na vyše 3600 stranách v roku 2022, sa podieľalo viac ako päťdesiat konzultantov z celého sveta.

Slovník zachytáva najčastejšie priezviská v Spojených štátoch amerických. V úvodnom zväzku sú aj vedecké štúdie o spôsoboch utvárania vlastných mien v jednotlivých jazykoch. Slovník obsahuje priezviská zo sedemdesiatich jazykov alebo celých jazykových skupín, napr. priezviská Afriky alebo priezviská Indiánov. V slovníku sú zachytené z nášho pohľadu aj priezviská exotických jazykov ako barmské, khmérske, laoské a iné jazyky. Toto revidované a rozšírené druhé vydanie *Slovníka amerických priezvisk* obsahuje viac ako 80 000 najčastejšie sa vyskytujúcich priezvisk v USA, ktoré lepšie ako kedykoľvek predtým odrážajú jedinečnú rozmanitosť americkej populácie. Teraz sú v ňom zahrnuté všetky priezviská s viac ako 300 nositeľmi podľa sčítania obyvateľov USA v roku 2010, čím sa počet mien zvýšil o viac ako 10 000 oproti prvému vydaniu, čo dohromady pokrýva 90 % všetkých priezvisk v USA, a rozšíril sa počet zastúpených jazykov a kultúr zo Severnej a Južnej Ameriky, východnej Európy, Afriky, Blízkeho východu a východnej Ázie, z ktorých mnohé v prvom vydaní chýbali. Osobitná pozornosť bola venovaná priezviskám pôvodných obyvateľov Ameriky a Afroameričanov, hoci v týchto dôležitých oblastiach americkej rodinnej histórie a pomenúvacej praxe je ešte potrebné vykonať mnoho výskumov. Slovník v druhom vydaní je výsledkom sedemnásťročného výskumu od skončenia prvého vydania, uvádza ich frekvencie výskytu, lingvistické a historické fakty, vybrané súvisiace krstné mená a príležitostné genealogické poznámky. Vydanie obsahuje tisíce nových a opravených alebo vylepšených etymológií, pôvodov a histórií mien, ako aj reprezentatívne vedecké štúdie, z ktorých mnohé sú nové alebo revidované a opisujú pomenúvacie zvyklosti na celom svete.

Slovník je zaujímavý aj pre nás, pretože emigrácia Slovákov do USA má viac ako sto päťdesiatročnú históriu a bola poznačená niekoľkými vlnami. O osude priezvisk Slovákov, ich emigrácii do USA, ako aj o ich úsilí o uznanie slovenskej národnosti som podrobne písal v článku *Slovenské priezviská v databáze American Family Names* (Đurčo 2021).¹⁴

¹³ *Dictionary of American family names*. 5 zväzkov. 2. vyd. Patrick Hanks – Simon Lenarčič – Peter McClure (eds.). Oxford: Oxford University Press, 2022.

¹⁴ ĐURČO, Peter (2021): Slovenské priezviská v databáze American Family Names. In: *Jazykovedný časopis*, roč. 72, č. 1, s. 183 – 193.

Ako potvrdenie nehynúcich zásluh Patricka Hanksa aj v oblasti onomastiky a konkrétne krstných a vlastných mien si na záver dovoľím citiť z recenzie tohto diela od Franka Nuessela¹⁵:

*„Tento slovník je výnimočný, pretože predstavuje spoluprácu veľkého počtu vedcov z celého sveta, ktorí sa spojili, aby vytvorili fundamentálne onomastické referenčné dielo, ktoré je príkladom ducha spolupráce a tímovej práce, čo nie je jednoduché dosiahnuť. Napriek tomu sa títo vedci dokázali spojiť a vytvorili mimoriadne významné dielo. Tento slovník bude ešte dlho referenčnou publikáciou užitočnou pre širokú verejnosť, onomastikov, historikov, genealógov, lingvistov, sociológov a ďalších vedcov. Jeho kvalita je pozoruhodná. Druhé vydanie Slovníka amerických priezvisk patrí na police všetkých významných verejných a akademických knižníc a iných príbuzných vedeckých inštitúcií ako nenahraditeľná príručka.“*¹⁶

Vďaka Ti, Patrick, za všetko!

Svet prišiel o ďalšieho výnimočného a nenapodobiteľného človeka.

Peter Ďurčo
Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda
Trnava

¹⁵ NUESSEL, Frank (2023): Patrick Hanks & Simon Lenarčič, with Peter McClure (eds.), Dictionary of American family names, 2nd ed., 5. vols., Oxford: Oxford University Press, 2022, clxxx + 3633 pp. In: *Onoma* roč. 58, s. 393 – 401. DOI: 10.34158/ONOMA.58/2023/28.

¹⁶ “This dictionary is a tour de force because it represents the collaboration of a large number of academic scholars scattered across the globe, who have come together to produce an essential onomastic reference work that exemplifies a spirit of cooperation and team work that is quite difficult to achieve. Nevertheless, these scholars have banded together to produce a singularly excellent work. This dictionary will be a useful reference work for the general public, onomasticians, historians, genealogists, linguists, sociologists, and other scholars for a long time to come. The quality is remarkable. The second edition of the Dictionary of American family names belongs on the reference shelves of all major public and academic libraries and other related research institutions as an indispensable reference work.” (Preklad P. Ď.)